

Anmeldelse

Af Lone van Deurs

Landskabsarkitekt MDL

Kirkegårde i udvikling Eksempler og løsninger

*Tilde Tvedt. Jan Støvring. Palle Kristoffersen.
Udgivet af Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning
Københavns Universitet.
Januar 2019.*

Kirkegårdens tilbud og muligheder i moderne tider: park eller kirkegård?

Der tales og skrives en hel del om kirkegårde og deres fremtidspotentialer. Blandt andet på grund af nye begravelseskikker og flytning fra land til by er der på de fleste kirkegårde blevet rigelig plads, specielt på landsbykirkegårdene. Dertil er kravene til arbejdsmetoderne og regnearkenes ubønhørlige talmagi blevet faktorer, der resulterer i behov for nytænkning, udvikling som det kaldes. Det lille ord park kobles sammen med ordet kirkegård og et helt nyt begreb opstår – parkkirkegården. Nytænkning eller udvanding af begreberne?

Moderne tider er velfærd, nye familie- og bosætningsmønstre, kontakt med hele verden, leve livet fuldtud og i fuld fart. Måske bliver vi af og til lidt forpustede og trænger et øjeblik til, at ingenting sker. Bare gå stille omkring, sidde på en bænk, finde roen, blive små, forsvinde, fornemme de helt store fællesskaber, forankre sig på en befriende og glad måde midt i al hurlumhejet.

The image shows a church building with a white, textured facade and a red-tiled roof. The church has several arched windows. In the foreground, there is a well-maintained garden with various plants, including purple flowers, green shrubs, and a young tree supported by wooden stakes. The overall scene is bright and sunny.

Kirkegårde i udvikling

Eksempler og løsninger

Tilde Tvedt • Jan Støvring • Palle Kristoffersen (red.)

Bogforside. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.

Netop kirkegårdene er ofte gode steder at gå hen for at sætte sig selv fri og få sagt goddag til sig selv, det helt store fællesskab og huske på det, som virkelig gælder.

Det gamle udtryk "smide barnet ud med badevandet" kan måske være en overvejelse værd i forbindelse med de mange bestræbelser omkring nytænkning?

Budskabet

Forbundet af Kirke- og Kirkegårdsansatte, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere, Landsforeningen af Menighedsråd og Københavns Universitet står bag bogen, som skal tjene som inspiration og vejledning for alle dem, der er ansvarlige for kirkegården såvel praktisk som teoretisk. Bogen er tænkt som en hjælp til provstier, menighedsråd, medarbejdere og rådgivere til at kunne sikre, at kirkegården forbliver attraktiv og relevant i sin samtid.

Forsidebilledet på bogen "Kirkegårde i udvikling – eksempler og løsninger" viser en hvidkalket middelalderkirke hvilende på en sokkel af dels tilhugne granitsten, dels en malet, grå sokkelkant og omgivet af et sammensurium af græs, stedsegrønne og løvfældende træer, et bredt udvalg af farverige stauder og enkelte gravsten.

Begreberne flyder sammen og fortæller om ønsket om at kunne rumme det hele. Mangfoldighed, CO₂-balance, rationel og billig pleje, grønt og frodigt ... nogle af tidens mange plusord skal nu også forbindes med kirkegårdene.

Men hvad er egentlig kirkegårdens kerne, de grundlæggende elementer og værdier, dem, der skal sanses og værnes om med hensyn til kirkegårdenes fremtid? Forståelse af dette helt grundlæggende må være udgangspunktet for alle videre overvejelser og beslutninger i forbindelse med kirkegårdenes pleje og videreudvikling.

Enhver kirkegård har sin helt egen fortælling og gemmer på uendelig mange historier om sognet, landskabet, menneskene, en lang beretning om liv og død, skiftende tider og skiftende skikke, men alle med det hovedformål at bortskaffe et dødt legeme og sætte et minde. Det kan derfor være betænkeligt at støtte sig til en idébog, der undlader at gøre meget tydeligt opmærksom på den side i forbindelse med den fremtidige planlægning.

Udviklingsplaner – en eksempelsamling

Hovedbudskabet, som fremføres af de ti forfattere, er at lave udviklingsplaner, stimulere parkpræget og lette arbejdsgangene. En eksempelsamling samt en gennemgang af kirkegårdens hovedelementer skal tjene som praktisk vejledning og inspiration for alle landets kirkegårde. Over 30 forskellige steder er besøgt, og otte er udvalgt og omhyggeligt beskrevet i forhold til udfordringer, arbejdsprocesser og løsninger. Hver af de otte eksempler har fået en vejledende overskrift, som peger på den særlige problematik, der har været omdrejningspunktet for at gå i gang med at få lavet en udviklingsplan.

En faktaboks med oplysninger om sognets indbyggerantal, kirkegårdens størrelse, begravelser og urnenedsættelser samt planens rådgiver, giver nem og overskuelig viden.

Gode, letlæselige før- og efter planer, alle tegnet i samme streg, samt et fyldigt billedmateriale med forklarende billedtekster ledsager den overordnede beskrivelse.

Hovedelementerne

De efterfølgende kapitler gennemgår kirkegårdens hovedelementer. Der gives blandt andet gartner tekniske standardan-

Udlægning af rullegræs.
Illustration fra bogen. Foto:
Anders Beck Larsen.

visninger i forbindelse med plantning af træer, forklaring på planteskolernes forskellige salgsvarer og kroneformer, vejledning i hækklipning, valg af græssorter, sætning af stendiger, opbygning af trapper. Generelt stof, som må antages at være kendt viden for fagfolk, men ikke vejledning nok til at sikre at for eksempel et stendige bliver sat professionelt. Hellere skulle man gøre opmærksom på hvilke arbejder, der kræver faguddannede folk og hvilke, der kan udføres efter simpel vejledning.

Egentlig er et af kirkegårdens væsentlige hovedelementer vel gravstenene? Bogens allersidste afsnit, bare to sider, omtaler lapidariet som en anledning til at give kirkegården en ekstra attraktion og viser forskellige placeringsmuligheder. Altid godt med inspiration, men igen, ikke til kirkegårde har samme forudsætninger, så eksemplerne kan alene bruges til at sætte tanker i gang, ikke til at kopiere.

Billedsiden

Teksterne har på hver eneste side følgeskab af fotos med en billedtekst, der dels understøtter forståelsen af planerne og dels skal inspirere til valg og anvendelse af belægninger, planter og møbler.

Da vi lever i en meget visuel tid, kan man forvente, at billederne vil blive bogens bærende element. Her kan der opstå betæneligheder om den faglige værdi af at vise en række bistader, børn der planter æbletræer, fuglekasser, en nyplantet seljerøn, et lavendelbeplantet stendige og udlægning af rullegræs.

Forfatterne

Forfatterne er alle naturforvaltere af profession og med specialer som naturforståelse og bytræer, det grønne i byen, bynatur, buskplantninger, græs og græsdrift. Alle øser ud af god teoretisk og praktisk viden og erfaring, som kan tjene som vejledning i mange bysammenhænge. Kløge fagfolk på hver deres felt.

Måske kan der laves en opfølgning af "Kirkegårde i udvikling"? Det kunne være en bog, der sætter fokus på kirkegårdens betydning som erindringsrum med opmærksomhed på,

hvordan vi passer på og fremmer det umistelige og værdiskabende. Kirkegården, hvor fortid, nutid og fremtid på en meget enkel og stilfærdig måde kan mødes med de bløde sanselige værdier, er måske en nok så vigtig fortælling.

Det moderne menneske har brug for steder, hvor roen og eftertanken næres og hvor bladsugeren og græsslåmaskinen nedprioriteres.